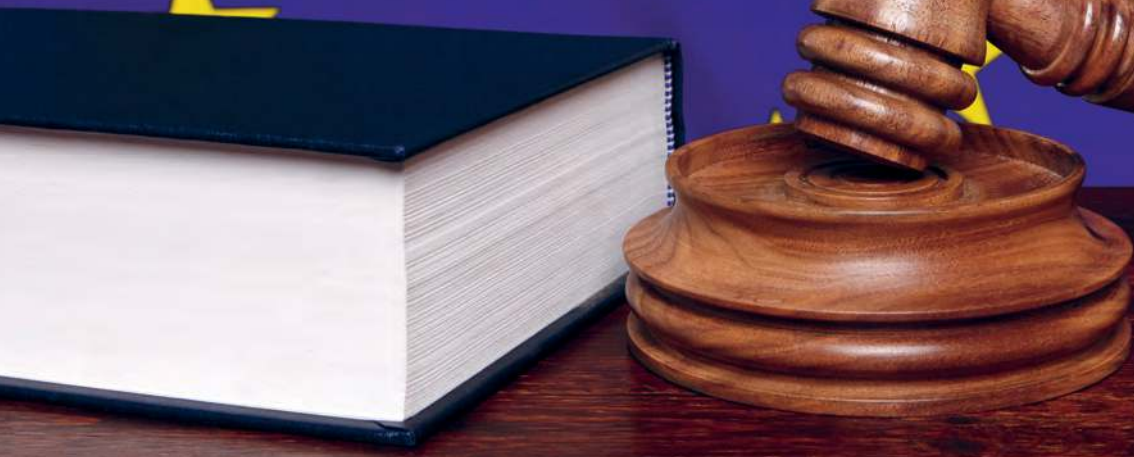
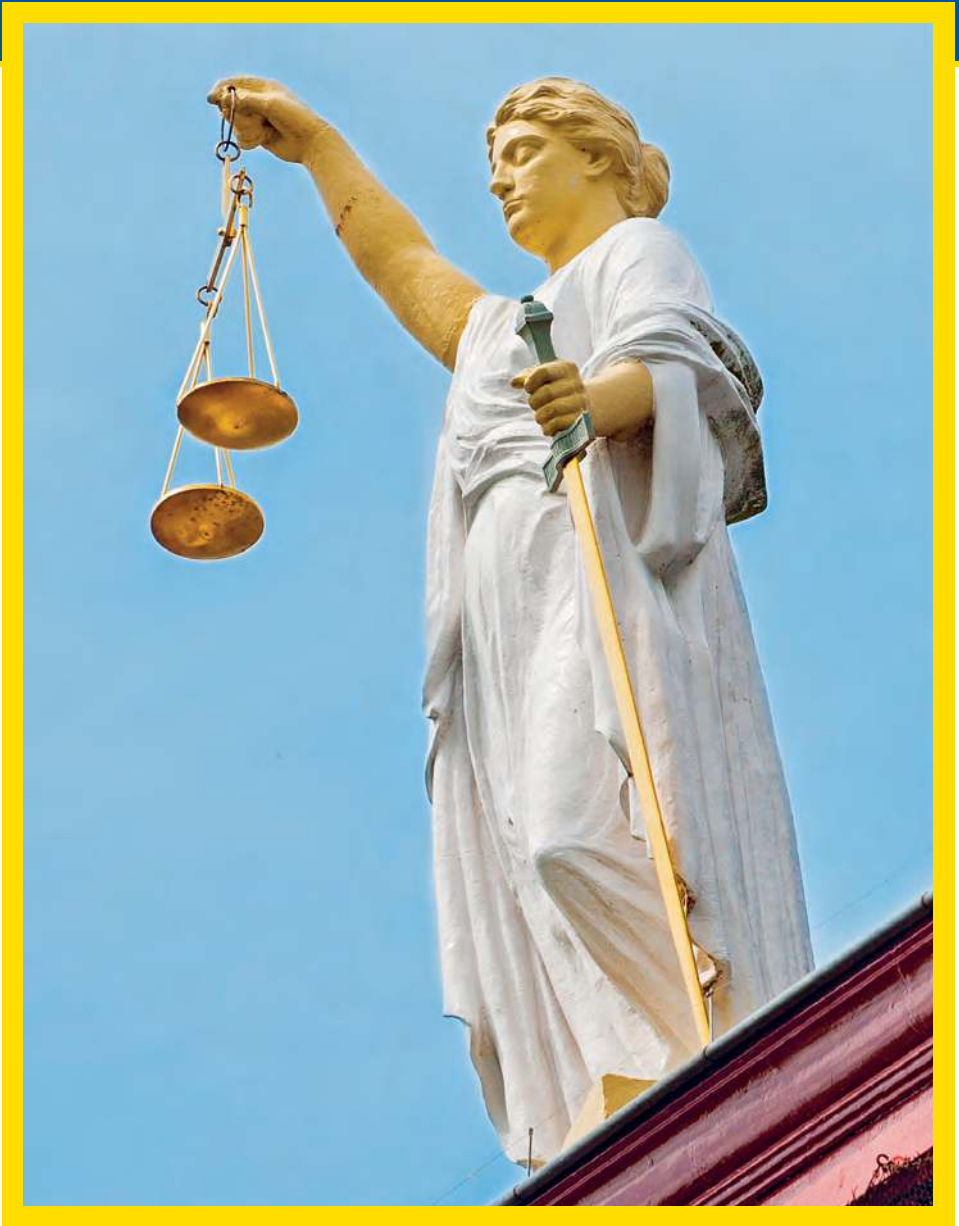

The background of the slide is a dark blue field with several large, bright yellow five-pointed stars scattered across it, mimicking the design of the European Union flag.

Wat is Europees Unierecht?

Burgers die zich in Nederland bevinden, moeten zich aan de Nederlandse wetten en regels houden. Deze wetten en regels worden opgesteld door de Nederlandse wetgever. Voorbeelden van wetten zijn het Burgerlijk Wetboek, het Wetboek van Strafrecht en de Algemene wet bestuursrecht. Het geheel van wetten en regels noemen we de Nederlandse rechtsorde. Nederland is een van de lidstaten van de Europese Unie (EU). De EU stelt ook wetten en regels op, namelijk verordeningen, richtlijnen en besluiten. Alle leden van de EU hebben afgesproken zich hieraan te houden. Dit geheel van Europese wetten en regels noemen we de rechtsorde van de Europese Unie. De Europese rechtsorde is deel van de Nederlandse rechtsorde. Kort gezegd: Europees Unierecht is ook Nederlands recht.

Wat houdt Europees Unierecht nu precies in? Hoe werkt het? Er zijn enkele belangrijke kenmerken:

Onafhankelijkheid

De EU vormt een geheel eigen rechtsorde, die onafhankelijk is van de rechtsstelsels van de lidstaten. Dat betekent dat het EU-recht niet door nationaal recht (het recht dat in de afzonderlijke lidstaten geldt) kan worden veranderd. Het houdt ook in dat het EU-recht in alle lidstaten van de EU op dezelfde manier moet worden toegepast. Anders zou het EU-recht geen enkele zin hebben.

Rechtstreekse werking

Rechtstreekse werking betekent dat een burger zich direct kan beroepen op EU-recht. Dit is het geval bij verordeningen, waarover verderop meer. Zo is er een verordening die bepaalt dat passagiers

Rechtstreekse werking betekent

dat een burger zich direct kan

beroepen op EU-recht.

van vliegtuigen bij vertraging recht hebben op een vergoeding. Deze verordening geldt rechtstreeks. Nederland mag deze zelfs niet omzetten in nationale wetgeving, omdat er dan mogelijk verschillen in de regels ontstaan tussen de lidstaten.

Voorrang

Een ander belangrijk kenmerk is de voorrang van Europees recht. Het kan namelijk zijn dat er een conflict ontstaat tussen het EU-recht en het nationale recht. Dat is het geval wanneer het nationale recht regels bevat die strijdig zijn met het EU-recht. In zo'n geval heeft het EU-recht voorrang op het nationale recht. Dit maakt het voor de afzonderlijke lidstaten onmogelijk om met nationale wetgeving Europese afspraken teniet te doen.

RECHTEN ALS UNIEBURGER

Als Nederlands staatsburger heb je allerlei rechten. Zo heb je het recht om te stemmen voor bijvoorbeeld de Tweede Kamer of Provinciale Staten. Omdat

GEMEENSCHAPSRECHT

In sommige teksten kom je het woord Gemeenschapsrecht tegen in plaats van Europees Unierecht. Dat stamt nog uit de tijd dat er sprake was van Europese Gemeenschappen. Vanaf 1993 wordt de naam Europese Unie gebruikt.

Nederland lid is van de EU, ben je automatisch ook Unieburger. Als Unieburger heb je ook bepaalde rechten. Je hebt het recht om te stemmen voor het Europees Parlement en dan maakt het niet uit in welk EU-land je woont.

DE VIER VRIJHEDEN

De EU heeft als belangrijkste doelstellingen om de vrede in Europa te bewaren en om de economische welvaart te verhogen. Dat laatste wil de EU onder meer bereiken door middel van de 'vier vrijheden'. Deze vrijheden zorgen ervoor dat de grenzen tussen de EU-lidstaten open zijn voor de inwoners van deze staten. Iedere EU-burger kan hiervan profiteren. En als er bepaalde nationale regels zijn die strijdig zijn met deze vrijheden, dan kan een EU-burger naar de rechter stappen in het land waar hij woont. De vier vrijheden zijn het vrije verkeer van personen, goederen, diensten en kapitaal. Wat houden deze vrijheden in?

Vrij verkeer van personen

Allereerst is er het vrije verkeer van personen. Dat betekent dat alle EU-burgers het recht hebben om binnen de EU vrij te reizen of om maximaal drie maanden in een ander land te wonen. Je hoeft daarvoor alleen maar te beschikken over een geldig paspoort of identiteitsbewijs. Voor een verblijf langer dan drie maanden gelden meer eisen. Je mag ook vrij in een ander EU-land gaan werken. Om dit vrije verkeer van personen te

KL 1007	6 min.	F9	Delayed
7 7643	16 min.	G6	Boarding
9192	29 min.	D26	Delayed
7822	29 min.	B16	Gate closed
821	23 min.	B15	Gate closing
17	21 min.	C7	Delayed 09:25
64	16 min.	C4	Gate open
72	16 min.	D56	Gate open
		M	Boarding
	21 min.	H1	Delayed 09:25
	22 min.	C23	Proceed to gate
	21 min.	D60	Delayed 09:35
	21 min.	C21	Boarding
	28 min.	D78	Gate open
	29 min.	B31	

realiseren, zijn de grenscontroles binnen het EU-gebied afgeschaft. Dat is geregeld in het Akkoord van Schengen en alle aanverwante overeenkomsten. Slechts enkele landen doen hier (nog) niet aan mee – daar zijn wel controles aan de grens. Daar staat tegenover dat ook vier niet-EU-landen meedoen met deze regeling. Voor het reizen naar de meeste andere landen buiten de EU heb je ten minste een paspoort en meestal ook een visum nodig.

Vrij verkeer van goederen

In de EU bestaat vrij verkeer van goederen. Vroeger moest een handelaar of ondernemer invoerrechten betalen om zijn product in een ander land te mogen verkopen. Nu hoef je binnen de Europese Unie geen invoerrechten meer te betalen. Goederen kunnen dus vrij van het ene naar het andere EU-land worden vervoerd. Aan de binnengrenzen wordt niet gecontroleerd. Alleen in uitzonderlijke gevallen kan het vrije verkeer van goederen worden beperkt, namelijk als er gevaar bestaat voor de volksgezondheid of voor het milieu. Als het gaat om

de invoer van goederen uit derde landen (dat wil zeggen: niet-EU-landen), dan gelden voor alle EU-landen dezelfde invoerrechten. Een andere naam voor invoerrechten is douanerechten.

Vrij verkeer van diensten

Het vrije verkeer van diensten betekent dat iedere EU-burger zijn of haar diensten mag aanbieden waar hij of zij dat wil. Je kunt als zelfstandig ondernemer bepaalde diensten in een ander land verlenen. Dat kan bijvoorbeeld op het gebied van toerisme, onderwijs, bank- en verzekeringswezen en informatietechnologie. Je kunt in een ander land een adviesbureau beginnen of een kapperszaak openen. Een zelfstandig ondernemer kan ook in een andere lidstaat gaan wonen, maar dat is niet noodzakelijk.

Vrij verkeer van kapitaal

De vierde vrijheid is het vrije verkeer van kapitaal. Dit houdt in dat je als EU-burger in elke lidstaat een bankrekening kunt openen, in aandelen of obligaties kunt beleggen of in onroerend goed kunt investeren. Er kan zonder problemen geld worden overgemaakt naar buitenlandse rekeningen, bijvoorbeeld voor de betaling van goederen die in een ander land zijn gekocht. Ook schenkingen en giften vallen onder het vrije verkeer van kapitaal. Om dat allemaal zo makkelijk mogelijk te maken, is het IBAN (*International Bank Account Number*) in het leven geroepen.

Je kunt als zelfstandig ondernemer bepaalde diensten in een ander land verlenen.

ANDERE RECHTEN

Naast deze vier vrijheden en de daarbij behorende rechten hebben EU-burgers nog heel veel andere rechten. Een van deze rechten is het consumentenrecht. Hiermee probeert de EU de rechten en belangen van alle Europese consumenten te beschermen. De EU wil daarom een einde maken aan de bestaande verschillen tussen landen op dit gebied. Zo moet een product aan Europese veiligheidseisen voldoen. Als dat het geval is, dan krijgt dit product het CE-keurmerk. Producten zonder dit keurmerk mogen niet in Europa worden verkocht. Ook zijn er allerlei regels opgesteld over koopcontracten en over de garantie op producten.

BRONNEN VAN EUROPEES UNIERECHT

Wat zijn de bronnen van Europees Unierecht? Met andere woorden: waar komt het EU-recht vandaan? Er zijn vier bronnen:

Primair recht van de Unie

Dit bestaat uit de oprichtingsverdragen van de EU en de latere aanvullingen en wijzigingen. We hebben het dan over het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU) en het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie (VWEU). In het VEU staan de belangrijkste waarden en doelstellingen van de Europese Unie en de lidstaten. In het VWEU staan de bevoegdheden van de Europese Unie. Ook de vier vrijheden worden hierin

genoemd. De laatste aanpassing heeft plaatsgevonden met het Verdrag van Lissabon, dat op 1 december 2009 in werking is getreden.

Secundair recht van de Unie

Met secundair recht bedoelen we al het recht dat door de EU-instellingen wordt gemaakt en dat direct steunt op het VEU en het VWEU. De drie belangrijkste vormen zijn de verordeningen, de richtlijnen en de besluiten. Dit recht wordt in beginsel gemaakt door de volgende instellingen van de EU: de Europese Commissie, de Raad van Ministers van de EU en het Europees Parlement. Het secundaire recht geeft nadere invulling aan het primaire recht van de Unie. Het geeft vorm aan de Europese rechtsorde.

Internationale overeenkomsten

De EU sluit internationale overeenkomsten met staten die geen lid zijn van de EU en met internationale organisaties. Die verdragen kunnen bijvoorbeeld gaan over samenwerking op het gebied van

Met het consumentenrecht probeert de EU de rechten en belangen van alle Europese consumenten te beschermen.

handel, industrie, sociaal beleid en technologie.

Ongeschreven recht

Geen enkele rechtsorde bestaat alleen uit geschreven recht. Er zijn ook kwesties die niet op schrift zijn gesteld, maar die wel van groot belang zijn voor een rechtsorde. Dit noemt men het ongeschreven recht. Dat bestaat op de eerste plaats uit de algemene rechtsbeginselen, zoals de drie eerder genoemde beginselen van autonomie, rechtstreekse werking en voorrang. Daarnaast behoren ook het garanderen van de grondrechten van de burgers en het vertrouwensbeginsel hiertoe.

EU-WETGEVING

De instellingen van de EU hebben drie belangrijke instrumenten om invloed uit te oefenen op de rechtsstelsels van de lidstaten. Dat zijn:

Verordeningen

Verordeningen zijn 'wetten' die voor alle lidstaten van de EU gelden. Er mag door de lidstaten op geen enkele manier iets aan de inhoud van een verordening worden gewijzigd. Verordeningen hebben een rechtstreekse werking. Dat wil zeggen dat zij EU-burgers rechtstreeks rechten verlenen of verplichtingen opleggen. Verordeningen zijn algemeen bindend: zowel lidstaten als burgers

VERORDENINGEN

Een voorbeeld van een Europese verordening is de wet Voedselinformatie. Het doel van deze wet is om de leesbaarheid van het etiket te verbeteren en de consument informatie te geven over het product. Het gaat in deze wet om producten die door de fabrikant zijn verpakt. Op het etiket moet de volgende informatie staan:

- Naam van het levensmiddel
- Lijst met ingrediënten
- Eventueel aanwezige allergenen
- Hoeveelheid van de ingrediënten (als dit in de benaming of afbeelding van het product zit)
- Netto hoeveelheid van het product

- Houdbaarheidsdatum (ten minste houdbaar tot of te gebruiken tot)
- Bijzondere bewaarvoorschriften of gebruiksvoorwaarden
- Naam en contactgegevens van de fabrikant of verkoper/importeur
- Een gebruiksaanwijzing, als het product moeilijk te gebruiken is zonder gebruiksaanwijzing
- Land van oorsprong of plaats van herkomst
- Alcoholpercentage (indien meer dan 1,2 % alcohol)
- Voedingswaardevermelding

Bron: www.voedingscentrum.nl

moeten zich aan de verordeningen houden. Het gaat erom dat voor iedereen in de Unie dezelfde regels gelden.

Richtlijnen

Het doel van een richtlijn is om de wetgeving in de lidstaten op elkaar af te stemmen, niet om overal dezelfde wetgeving te krijgen. Een richtlijn is voor de lidstaten alleen bindend ten aanzien van het te bereiken doel. Het staat de lidstaten vrij om de vorm en de middelen te kiezen waarmee zij dit doel willen bereiken. Er wordt dus in beperktere mate ingegrepen dan bij verordeningen. Richtlijnen zijn uitdrukkelijk

alleen tot de lidstaten gericht, niet tot EU-burgers. EU-lidstaten beslissen zelf op welke manier zij een richtlijn omzetten. Na omzetting van een richtlijn is er sprake van nationaal recht en niet meer van Europees recht. Individuen hebben dan rechten op basis van nationaal recht.

Besluiten

Met een besluit regelt de EU individuele kwesties. Via een besluit kan de EU een lidstaat of een burger verplichten iets te doen of na te laten. Uit een besluit kunnen ook bepaalde rechten voortvloeien. Lidstaten of burgers voor wie het besluit is bestemd, moeten heel duidelijk in het besluit worden genoemd. Anders dan een verordening heeft een besluit dus geen algemene werking. De inhoud van een besluit is bindend. In dit

RICHTLIJNEN

Een voorbeeld is de Europese richtlijn Koop en Garantie. Hierin is een wettelijke termijn van twee jaar garantie opgenomen. Die termijn geldt als minimum, maar elke lidstaat mag dit anders invullen, zolang het maar voordelig uitpakt voor de consument. Nederland heeft deze termijn niet overgenomen. In de Nederlandse wet staat dat een product 'deugdelijk' moet zijn. Dat betekent dat de koper in veel gevallen de verkoper ook na twee jaar nog kan aanspreken als er problemen zijn.

Bron: www.consuwijzer.nl

BESLUITEN

In de EU bestaat een richtlijn over de belastingheffing van energieproducten en elektriciteit. In sommige delen van Italië zijn de stookkosten voor de bewoners erg hoog. Dat komt door een combinatie van strenge klimatologische omstandigheden, een afgelegen ligging en moeilijke bevoorrading van brandstof. Daarom heeft de EU in een besluit bepaald dat Italië in deze gebieden een lager belastingtarief mag toepassen.

opzicht verschilt een besluit van een richtlijn, die alleen bindend is ten aanzien van het te bereiken resultaat.

HOF VAN JUSTITIE VAN DE EU

Het Hof van Justitie van de Europese Unie is de hoogste rechterlijke instantie van de Europese Unie. Elke lidstaat benoemt een rechter, zodat het voltallige hof uit 28 rechters bestaat. Zij worden voor de duur van zes jaar benoemd. Om de drie jaar wordt de helft van de rechters vervangen, maar herbenoeming is mogelijk. Het Hof van Justitie wordt bij de rechtspraak geholpen door acht advocaten-generaal. Het Hof komt lang niet altijd voltallig bijeen; er kan ook recht worden gesproken in de grote kamer met dertien rechters of in kamers met drie of

Het Hof spreekt recht, maar kan ook worden gevraagd om advies.

vijf rechters. Het Hof van Justitie heeft zijn zetel in Luxemburg.

Het Hof mag zich met alle rechtsvraagstukken van de EU bezighouden. Concreet betekent dit dat het Hof taken heeft op drie gebieden:

- Controle op de toepassing van het EU-recht door zowel de instellingen van de EU bij het uitvoeren van Verdragsvoorschriften als door de lidstaten
- Uitleggen van het recht van de Unie
- Verdere ontwikkeling van het recht van de Unie

Het Hof spreekt recht, maar kan ook worden gevraagd om advies. Natuurlijke personen (mensen) en rechtspersonen (bedrijven, stichtingen, overheidsinstanties) in EU-landen kunnen onder bepaalde voorwaarden bij het Hof een beroep instellen om een bepaalde wet of regel nietig te laten verklaren. Maar in het algemeen zal men zich bij een conflict eerst tot de rechter in eigen land richten.

EHRM

We moeten het Hof van Justitie van de Europese Unie niet verwarren met het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM), dat zijn zetel in de Franse stad Straatsburg heeft. Het EHRM is geen EU-instelling, maar is verbonden aan de Raad van Europa, een internationale organisatie waarvan 47 Europese landen lid zijn. Het EHRM behandelt alleen klachten van burgers of instellingen over schendingen van mensenrechten in een van de lidstaten van de

VERDER LEZEN?

- Klaus-Dieter Borchardt, *Het abc van het recht van de Europese Unie*, Luxemburg 2011, ISBN 978 92 78 40735 3, te downloaden via old.eur-lex.europa.eu/nl/editorial/abc_toc_r1.htm.
- De website www.europa-nu.nl, een site die wordt onderhouden door het Parlementair Documentatie Centrum van de Universiteit Leiden.
- De website van de Europese Commissie: ec.europa.eu/index_nl.htm.
- De website van het Europees Parlement: www.europarl.europa.eu.

UITGAVE

Dit is een uitgave van het Europe Direct Informatiecentrum (EDIC) te Den Haag, de entree tot de Europese Unie voor inwoners van Den Haag en omstreken. Het EDIC verstrekt algemene EU-informatie en organiseert activiteiten.

Het EDIC Den Haag is gevestigd bij ProDemos – Huis voor democratie en rechtsstaat, Hofweg 1, 2511 AA Den Haag, geopend op werkdagen van 10.00 tot 17.00 uur, telefoon 070 7570270, website www.prodemos.nl/edic, e-mail europa@prodemos.nl.

Tekst

ProDemos – Huis voor democratie en rechtsstaat

Vormgeving

Puntspatie [bno], Amsterdam

Druk

Ten Brink, Meppel

Fotografie

iStockphoto: p. 1, 9.

Nationale Beeldbank: p. 2 (Koos Busters), 5 (wfdemol), 6 (G. Abel), 10 (Gert van Santen), 13 (Morijn).
European Union: p. 14.

Hof van Justitie van de Europese Unie: p. 16.

December 2014

